

Suomen malli
13.3.2015

LAATUSUOSITUKSET TYÖLLISTYMISEN JA OSALLISUUDEN TUEN PALVELUIHIN (entinen työ- ja päivätoiminta)

Kehitysvammaisille ihmisille tarjottavan palvelun lähtökohtana tulee olla, että

- he voivat tehdä henkilökohtaisten tavoitteidensa mukaisia valintoja ja suunnitelmia
- heillä on vaikutusvaltaa omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin
- he saavuttavat henkilökohtaisia tavoitteitaan
- he ovat aktiivisia, itsenäisiä jäseniä lähiyhteisössään ja yhteiskunnassa.

Kommentti [kk1]: Kuvataan palvelut pääpiirteissään

Kommentti [kk2]: Mitkä asiat läpileikkaavat kaikki ao. osa-alueet? Avataan, selitetään, nostetaan esiin.

- yksilökeskeinen työote (prosessi, ei välinepaketti)
- saavutettava tiedonsaanti
- henkilön käyttämät apuvälineet
- Henkilökunnan ammattitaito ohjauksessa on osoitettava laatuksiteereissä, ml. henkilöstön kouluttaminen ja osaamistason ylläpitäminen/vahvistaminen siten, että henkilöstö pystyy mahdollistamaan ja tukemaan palvelunkäyttäjien liittymistä lähiyhteisöihin...
- toiminta suhteutetaan yksilön ikään ja elämäntilanteeseen. Toiminta räätälöidään siten, että siinä huomioidaan palvelunkäyttäjien yksilölliset tarpeet ja aiemmat kokemukset
- voivat saavuttaa yksilökeskeisessä suunnitelmassaan määrittämänsä tavoitteet

Kehitysvammaisten henkilöiden tulee saada yksilöllistä tukea:

1. valintojen ja suunnitelmien tekemiseen
2. muutoksiin ja siirtymävaiheisiin
3. lähiyhteisöihin liittymiseen
4. opintoihin pääsemiseksi
5. mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseksi
6. terveyteen ja hyvinvointiin
7. ammatilliseen koulutukseen ”silloittavaan” toimintaan pääsemiseksi
8. ammatillisiin opintoihin ja työhön pääsemiseksi
9. itseilmaisuuksiin ja luovuuteen
10. merkityksellisiin sosiaalisiin rooleihin
11. palvelujen sisältöihin ja toimintatapoihin vaikuttamiseksi.

1. Tuki valintojen ja suunnitelmien tekemiseen

Tavoiteltava lopputulos: mahdollistetaan kehitysvammaisten ihmisten omaa tulevaisuuttaan koskevien tietojen valintojen tekeminen ja tuetaan heitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Palvelun tulee:

- Mahdollistaa toimiva yksilökeskeisen suunnittelun prosessi
- Mahdollistaa tiedon saanti ja hyödyntäminen siten, että henkilö saa tietoa eri palveluista, niiden sisällöistä ja tavoitteista hänelle itselleen ymmärrettävällä tavalla (selkokielellä, kuvakommunikaatiolla, tulkkipalveluna jne.)
- Mahdollistaa kokemuksiin perustuvien valintojen tekeminen siten, että henkilö saa tukea valintojensa seurausten ja mahdollisten riskien ymmärtämiseen ja vastuun ottamiseen asioistaan.
- Edistää ja kehittää yksilökeskeisyyteen perustuvaa organisaatiokulttuuria
- Kouluttaa henkilökuntaa tukemaan ihmisiä yksilökeskeisellä tavalla valintojen tekemisessä ja suunnittelussa
- Tukea vammaisia henkilöitä ja heidän läheisiään yksilökeskeisessä suunnittelussa ja tukea heitä kehittämään siinä tarvittavia taitoja. Henkilöllä on oikeus käyttää päätöksenteossa apunaan läheisiään, puolueetonta tukihenkilöä tai edustajaa.
- Yksilöllisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti kaikkia palveluja ja tukitoimia tulee suunnitella, seurata ja arvioida yksilöllisesti, jotta ihmisiä voidaan tukea tavoitteidensa saavuttamisessa.
- Kun palveluun tulee uusi asiakas, ensimmäisen vuoden aikana keskitytään vahvistamaan hänen taitojaan tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja ja suunnitelmia.
- Seuraavan vuoden kuluessa henkilön kanssa laaditaan hänen yksilöllinen tukisuunnitelmansa ja yksilökeskeinen elämänsuunnitelmansa.

Kommentti [kk3]: Otsikon sanamuoto vs. alakohtien sanamuodot?

Kommentti [kk4]: Tähän tai em. kohtien alle upotettuna esimerkkejä siitä, mitä em. periaatteiden nojalla tuotettava palvelu voisi olla

2. Tuki muutoksiin ja siirtymävaiheisiin

Tavoiteltavat lopputulokset:

- Siirtymät tuki- ja palvelumuodosta toiseen – niin yleis- kuin erityispalveluissa sekä niiden välillä – ovat palvelun käyttäjille saumattomia.
- Palvelun käyttäjillä on mahdollisuus kokeilla etukäteen muutoksiin ja siirtymävaiheisiin liittyviä asioita.
- Erilaiset muutokset ja siirtymävaiheet ovat olennainen osa jokaisen aikuisen ihmisen elämää.

Palvelun tulee:

- Laatia henkilölle suunnitelma muutoksiin ja siirtymävaiheisiin liittyvistä, hänen kannaltaan ja näkökulmastaan tärkeistä asioista. Tuki räätälöidään tämän suunnitelman pohjalta. Tuen suunnittelussa ja räätälöinnissä otetaan huomioon myös muutoksiin ja siirtymävaiheisiin liittyvät ihmissuhteet. Suunnitelman tulee sisältää toimenpiteet havaittujen esteiden ja haasteiden ratkaisemiseksi.
- Hyvää laatua on se, että kehitysvammaisen ihmisen elämään osallistuvat eri palveluntuottajat yhteistyössä, huolehtien tiedonkulun. (Asianosaisen kanssa itse sovittu). Muutoksia ja siirtymiä koskevat suunnitelmat ovat samansuuntaisia kuin palvelujen käyttäjien muut yksilölliset tukisuunnitelmat. Yhteistyö ja palaute palvelunkäyttäjän muiden toimintaympäristöjen (läheiset, asuminen...) kanssa tuen mahdollistamiseksi / tuen yhdenmukaistamiseksi/ tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Siirtymätilanteiden suunnitelman pitää sisältää kokeilujaksoja, joilla mahdollistetaan uusien asioiden, tilanteiden tai ympäristöjen kokeilu, jotta kehitysvammaisen henkilö saa tietoa ja kokemuksia mielipiteen muodostamisen pohjaksi. Vasta sen jälkeen henkilön voidaan olettaa tekevän päätöksen muutoksesta.
- Onnistumisista ja saavutuksista annetaan virallista tai epävirallista tunnustusta. Palveluiden mahdollistamat siirtymät ja eteneminen tulee tunnustaa yleisellä tai erityisellä tunnustuksella.

Kommentti [kk5]: Otsikon sanamuoto vs. alakohtien sanamuodot?

Kommentti [kk6]: Tähän tai em. kohtien alle upotettuna esimerkkejä siitä, mitä em. periaatteiden nojalla tuotettava palvelu voisi olla

3. Tuki lähiyhteisöihin liittymiseen

Tavoiteltavat lopputulokset:

- Ihmiset käyttävät lähiyhteisöjensä yleisiä palveluita, luovat ja ylläpitävät sosiaalisia suhteita lähiyhteisöjen jäsenten kanssa ja osallistuvat lähiyhteisöjen jokapäiväiseen toimintaan.
- Lähiyhteisö kehitysvammaisen henkilön elämässä koostuu hänelle merkityksellisistä toimintaympäristöistä.

Palvelun tulee:

- Työllistymisen ja osallisuuden tuen toimintapaikoista koostuu kehitysvammaiselle henkilölle yksi lähiyhteisö.
- Kohtuullisten mukautusten rooli on huomioitava lähiyhteisöön liittymisen tukemiseen. (yhdenvertaisuuslaki)
- Toimintaa toteutetaan niin, että kaikkien on mahdollista yhdenvertaisesti osallistua siihen. (esteettömyys – saavutettavuus)
- Mahdollistaa kokemuksellisen tutustumisen lähiyhteisöjen toimintaan sekä itsenäisen liikkumisen ja matkustamisen harjoittelun.
- Auttaa löytämään keinoja toiveiden mukaisen osallistumisen mahdollistamiseksi, jotta luottamus lähiyhteisöjen tarjoaminen palveluiden käyttämiseen kasvaa.
- Tukee lähiyhteisöihin ja paikallisiin ihmisiin tutustumisessa, tukee kehitysvammaisia henkilöitä antamaan oman panoksensa lähiyhteisöihin, kansalaistoimintaan ja yhteiskuntaan, tukee yksilöllistä valmistautumista lähiyhteisöihin liittymiseksi, vahvistaa läheisten valmiuksia, jotta he voivat tukea kehitysvammaista ihmistä sosiaalisissa taidoissa.
 - Esimerkiksi: toteuttamaan eri rooleja eri yhteisöjen jäseninä, kohtaamaan ja käsittelemään haasteita sekä ottamaan että hallitsemaan positiivisia riskejä.
- Palveluntuottajat tekevät yhteistyötä lähiyhteisöjen eri toimijoiden kanssa varmistaakseen, että tukea tarvitsevat henkilöt pääsevät hyödyntämään yhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia.
- Palveluntuottajat arvioivat ja kehittävät henkilöstönsä työnkuvia ja toimintakäytäntöjä siten, että ne mahdollistavat ja tukevat palvelunkäyttäjien liittymisen lähiyhteisöihin ja osallisuutta niissä. Palveluntuottajien tulee selvittää resurssien rajoissa tuen tarjonnan mahdollisuuksia päiväaikaisen toiminnan ulkopuolella. Uutta henkilökuntaa palkattaessa tulee kiinnittää huomiota työaikajoustavuuteen, jotta tukea voisi tarjota myös päiväaikaisen toiminnan ulkopuolella. Tavoitteet saattavat edellyttää sitä, että palveluntuottaja joustaa vakiintuneissa toiminta-ajoissaan.
 - Esimerkiksi: Jos kaupunginosan tapahtuma alkaa klo 14 ja henkilöstön työaika loppuu klo 14, niin ei voi osallistua tapahtumaan.
- Sisältää lähiyhteisön tarjoamia mahdollisuuksia ja palveluja koskevaa tietoa
- Sisältää itsenäisen liikkumisen ja matkustamisen kokeilua ja harjoittelua
- Sisältää itseluottamuksen vahvistamista
- Sisältää omien asioiden ajamista/omiin asioihin vaikuttamista

Kommentti [kk7]: Otsikon sanamuoto vs. alakohtien sanamuodot?

4. Tuki opintoihin pääsemiseksi

Tavoiteltava lopputulos:

- Ihmiset pääsevät tarpeitaan ja kykyjään vastaaviin opintoihin mahdollistaen elinikäisen oppimisen .

Palvelun tulee:

- Varmistaa (yksilökeskeisen suunnittelun avulla), että kehitysvammaisia henkilöitä tuetaan erilaisten – sekä tutkintotavoitteisten että ei-tutkintotavoitteisten – koulutusvaihtoehtojen selvittämisessä ja niihin pääsemisessä.
- Tehdä yhteistyötä koulutuksen tarjoajien kanssa kehitysvammaisten henkilöiden elinikäisen oppimisen mahdollistamiseksi. Lähtökohtana on hyödyntää ensisijaisesti kaikille tarjolla olevia yleisiä koulutus- ja kurssivaihtoehtoja. Integrointimahdollisuuksia selvittäessä otetaan huomioon yhdenvertaisuuslain (xx/xxxx) velvoite koulutuksen järjestäjälle kohtuullisten mukautusten tekemisestä opetuksen järjestämisessä. Vasta toissijaisesti hyödynnetään kehitysvammaisille suunnattuja koulutuksia ja kursseja.

Kommentti [kk8]: Otsikon sanamuoto vs. alakohtien sanamuodot?

Kommentti [kk9]: Tähän tai em. kohtien alle upotettuna esimerkkejä siitä, mitä em. periaatteiden nojalla tuotettava palvelu voisi olla.

- Esimerkiksi lyhytkestoiset koulutukset ja kurssit, jotka vahvistavat henkilön arjessa selviytymisen valmiuksia
- Esimerkiksi akateemisten taitojen ylläpitäminen ja vahvistaminen

5. Tuki mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseksi

Tavoiteltava lopputulos:

- Ihmisillä on omassa elämässään mahdollisimman suuri itsenäisyys.

Palvelun tulee:

- Mahdollistaa erilaisten itsenäisyyttä tukevien elämäntaitojen harjoittelu ja omaksuminen. Elämäntaitoja ovat esimerkiksi rahankäytön hallinta, sosiaaliset taidot, kansalaistaidot, kodinhoito, liikkuminen ja matkustaminen, ihmissuhteet ja seksuaalisuus, itsestä huolehtiminen sekä lukeminen ja laskeminen.
- Elämäntaitoja harjoitellaan yhteistyössä henkilön kannalta tärkeiden verkostojen kanssa, kokeilujen ja kokemusten kautta, aidoissa ympäristöissä kotona ja lähiyhteisöissä.
- Tärkeä osa-alue mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamisessa on ihmisten riskienottovalmiuksien vahvistaminen. Henkilöä tuetaan ymmärtämään ja arvioimaan tiettyyn asiaan liittyviä riskejä, jotta niitä voidaan hallita positiivisella tavalla.

Kommentti [kk10]: Otsikon sanamuoto vs. alakohtien sanamuodot?

6. Tuki terveyteen ja hyvinvointiin

Tavoiteltava lopputulos:

-

Palvelun tulee:

-